

éssers invisibles, i en sent descriure llurs maldats i llurs bones accions, i hi ha qui es plany de les malastrugances que porten i altre que alaba llur bellesa i benèfica influència. Sovint sols us parlarà d'això la gent d'edat; la joventut, amb més picardia i malfiança, ja no té fe en aquestes falòrnies.

Moltes vegades, doncs, aquestes tradicions i rondalles són filles del respecte i admiració que una forma majestuosa de la naturalesa produeix a aquells que l'esguarden, i que recorren a versions sobrenaturals i increïbles per a explicar-la. Es comprèn, d'aquesta manera, que a les regions i contrades on el terror prengui aspectes esplendorosos i admirables, hi haurà, relacionats amb ells, una major riquesa folklòrica, un conjunt interessant de llegendes i tradicions populars.

D'entre les comarques catalanes, el Llussanès és segurament una de les que es troba en aquest cas. El seu paisatge té un encís ben característic, que poetes i escriptors han descrit mestrívolament; i en alguns llocs presenta certes particularitats ben notables i dignes de remarcar.

Al born nord de la comarca, per exemple, en el muntanyam que la separa del Ripollès, hi trobem unes belles curiositats geològiques, que són merixedores d'esment. Les serres de Matamala i Santa Margarida, que formen aquest limit prop d'Alpens, estan formades per diverses capes de diferent naturalesa geològica; quasi bé totes són arenisques i conglomerats que es superposen, pertanyents a l'oligocènic, període en el qual aquestes muntanyes es formaren, contribuint a la desaparició del llac que tenia en aquests indrets el seu limit septentrional. Aquests estrats foren en molts llocs redreçats fins a la vertical, i aparagueren a la superfície formant parets extenses, paral·leles a les carenes, que sofriren forta erosió, de part principalment dels torrents que baixen de la serralada. Poc a poc la seva altura emergida ha anat disminuint; amb tot i això, semblen encara construccions immenses, veritables muralles ciclòpies, que baixen a les profundes clotades i s'enfilen pels esquenalls enasprats. Els grossos blocs que les formen, en alguns llocs tenen forma prismàtica i donen la sensació d'haver estat posats allí per mans gegantines; la gent dels voltants assegura que foren els moros els qui, en temps molt reculats, bastiren aquelles extenses parets.

El torrent que baixa de Puig Jampí travessa tots aquests estrats, i en un d'ells, on la seva acció erosiva ha actuat capriciosament, ha format un enor-